

НАТАША ПОПОВИЋ

УДК 014.3

Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис“, Чачак

НА КРАЈУ ДЕЛА – ДЕЛО

(Дело : (1955-1992) : библиографија / Дејан Вукићевић . - Београд : Институт за књижевност и уметност : Народна библиотека Србије ; Нови Сад : Матица српска, 2007 (Београд : Чигоја штампа). - 857 стр. : илустр. ; 24 см. - (Серија Историја српске књижевне периодике ; 16)

Епохе које су нам претходиле, сви периоди људског развоја и сазревања у научном, културном, економском и сваком другом погледу остају забележени у делима насталим о њима. Пописивање сродних дела у једно заједничко, дела једног аутора или дела о делу; пописивање свих текстова, било часописа било књига, као и њихових аутора, водило је кроз векове ка развоју библиографије. Она, попут библиотеке у малом, прикупља и чува податке о сваком писаном облику људског изражавања и одраз је стваралаштва једног народа, свих његових успона и падова: „Ако је дело Захарија Орфелина камен темељац српске текуће, а Лукијана Мушицког српске ретроспективне библиографије, онда је рад Стојана Новаковића њихова чврста обједињујућа надградња.“¹ Награда под именом једног од првих српских и југословенских теоретичара библиографије, Стојана Новаковића, за

¹ Александра Вранеш, *Српска библиографија у периодици : 1766-1941*, Београд, 1997, стр. 67.

2007. годину додељена је аутору Дејану Вукићевићу² за богато библиографско дело о *Делу*.

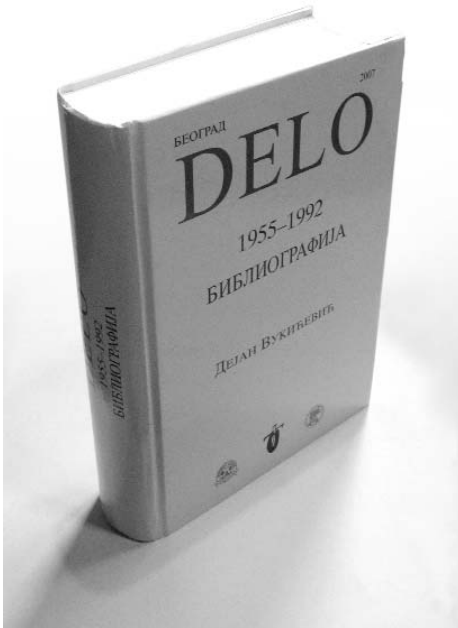
Рад на исцрпном и детаљном пописивању свих чланака из часописа *Дело*, од његовог првог броја до гашења, започет је 1999. године. Након осам година истраживања, бележења и праћења „живота“ једног од водећих српских књижевних часописа оног доба и живота нашег народа у њему, синтетизовањем података и сазнања настаје „библиографија *Дела* урађена по ISBD(CP) стандарду. По обухвату грађе је исцрпна јер су обрађени сви чланци [...] По врсти обухваћених публикација она је *библиографија саставних делова*. По облику је *самостална*, према врсти извора *примарна* (рађена de visu). По хронолошком критеријуму *ретроспективна*, према територијалном део је корпуса *националне библиографије*. По начину распореда библиографских јединица је *сврхуна* јер је разврстана по систему Универзалне децималне класификације. По карактеру описа библиографија је *аноширана* и *дескриптивна*.“³

Библиографија *Дела* за период од 1955. до 1992. године, написана на 857 страна, доноси опширан уводни део, исцрпан попис библиографских јединица са илустрацијама часописа, регистрима и прилозима.

Предговор аутора указује на карактер и основни предмет ове библиографије. Наведена су поглавља којима се библиографија бави, као и проблеми са којима се аутор сусретао при њеној изради, нарочито ако се има у виду дуг временски период у коме је настајала. Поред измена и допуна УДК система које је Југословенски библиографски институт објавио средином 2003. године, проблем су представљали бројни неразрешени иницијали, посебно у првим годиштима часописа. *Дело* је штампано латиницом, док су одредница и напомене штампане званично усвојеним писмом – ћирилицом.

² Дејан Вукићевић рођен је 1965. године у Краљеву. Дипломирао је на Катедри за општу књижевност са теоријом књижевности и магистрирао на Катедри за библиокарство и информатику Филолошког факултета у Београду. Ради као водитељ Фонда старе, ретке и минијатурне књиге у Народној библиотеци Србије. Радио је на бројним персоналним библиографијама Бранислава Петровића, Алека Вукадиновића, Борислава Радовића, Миодрага М. Пешића, Борислава Пекића, Данила Киша, Симона Симоновића, Младена Маркова, Матије Бећковића, Драгана Лакићевића, Борисава Станковића, Јована Јовановића Змаја, Алексе Шантића, Воје Чолановића, Десимира Благојевића, Владана Деснице, Јована Стерије Поповића, Виде Огњеновић, Николаја Тимченка. Објављене су *Библиографија њрилога у краљевачкој књижевној ѡериодици*, *Библиографија Матије Бећковића* и *Библиографија Драгана Лакићевића*. У припреми је *Библиографија Николаја Тимченка*. Писац је збирки прича *Короша*, *Алеја (бизарних књиова и Омама*, као и романа *Бодило*.

³ Дејан Вукићевић, *Дело : (1955-1992) : библиографија*, Београд - Нови Сад, 2007, стр. [7].

Кроз десет поглавља уводне студије и закључак аутора дати су важни подаци о часопису, сагледан је његов целокупан развојни пут, издвојени најважнији моменти, забележена имена, теме и године забране.

Уводни део библиографије ближе представља београдски часопис *Дело*. Оснивач овог часописа са месечним ритмом излагања (што се током година мењало) је „Нолит“. Први број *Дела*, формата 20,5 × 14,5 cm, штампан латиницом, излази у марту 1955. године. Готово сваки број је илустрован, а о тиражу који се кретао између 800 и 1200 примерака сведочи Мухарем Первић, један од уредника *Дела*.

Поглавље *Први број* доноси податке о првом броју часописа кога потписује уредништво у саставу: Александар Вучо, Оскар Давичо,

Антоније Исаковић (одговорни уредник) и Петар Џацић (секретар редакције). Први број отварају стихови из циклуса *Игре* Васка Попе, а за часопис пишу, између осталих, Душан Матић, Петар Џацић, Бора Ћосић и бројна позната имена.

Рецепција Дела у шtamми, поред позитивних реакција након објављивања првог броја *Дела*, наводи и супротне ставове, проистекле, углавном, из конкурентске књижевне периодике. Приказани су изводи из *Политике*, *НИН*-а, сарајевског *Израза*, *Одјека*, загребачког *Вјесника*, подгоричке *Побједе*, *Савременик*, главни конкурентски часопис *Делу*, не штеди речи критике и преноси их са књижевног на политички ниво.

Следећа три поглавља *Рубрике*, *Темасти* и *Преводи* упућују на саму садржину и концепцију часописа. Прве рубрике су: *Коментари*, *Календар*, *Записи*, *Сведочанства*, *Лешојис*, *На шекућој шраци*, *Кроз часописе*. Рубрике су увођене и укидане. Најзаступљенија је рубрика *На шекућој шраци* (129 пута) која је мењала име у *Свеи књижа*, *Прикази књижа*, *Кришика*, указујући увек на исто. Постоји велики број рубрика које су се појавиле само једном. Десети број *Дела*, објављен у првој години излагања, имао је темат *Прилике*; касније су темати везивани за друштвени живот, књижевност, филозофију, ликовне уметности, а обрађиване су и сасвим ексцентричне теме. Превод

ди су у почетку били искључиво са македонског и словеначког, а касније и са француског, шпанског, португалског, руског и немачког језика.

Поглавље *Полемика модернисџи – реалисџи* је увод у, више политички него књижевни, сукоб између *Дела* и *Савременика*, два водећа књижевна часописа (поред *Лешојиса Мајице српске* и *Књижевностџи*). Први број *Савременика* објављен је само два месеца пре *Дела*. Њихова подела условила је поделу на модернисте и реалисте, по којој су „припадници“ *Дела* окарактерисани као модернисти, а поборници *Савременика* као реалисти: „Општи је утисак [...] да се у доброј мери радило о борби за доминацију над књижевним институцијама и форумима, о моћи одлучивања.“⁴

У поглављима *Уредници* и *Сарадници* наводе се имена аутора и сарадника *Дела*. Међу главним и одговорним уредницима за 38 година постојања часописа наводи се свега пет имена: Антоније Исаковић, Оскар Давичо, Мухарем Первић, Јовица Аћин и Слободан Благојевић. Број сарадника *Дела* је растао током година, а међу првима се помињу Добрица Ђосић, Павле Угринов, Владан Десница, Светлана Велмар-Јанковић, Бранко Миљковић...

Дело је успешно одолевало цензури, о чему сведочи истоимено поглавље, иако се често бавило оценом политичког. Разлог лежи у чињеници да је *Дело* поседовало јаку аутоцензуру, цензуру унутар саме издавачке куће, а пред само гашење, часопис је имао и велику политичку подршку. Ипак, 1965. године, због путописа *Љешо Московско* Михајла Михајлова, часопис се по први пут сусреће са јавном цензуром. Као године забране забележене су 1970, 1971. и 1980. Текст *Друштвена криза и марксистичка кришка* Милорада Вучелића повучен је из штампе. Занимљиви су случајеви *Вунених времена* Гојка Ђога, као и књиге *Ујоришџа* Драгоша Калајића, који су, такође, цензурисани.

Закључак аутора је да *Дело* поседује обиље вредних и драгоцених података које треба сачувати и након престанка његовог излажења.

Библиографија садржи 7714 библиографских јединица, распоређених према систему Универзалне децималне класификације, по групама од 0 до 9, са одредницом и напоменама исписаним ћирилицом.

Почев од 0 (Опште групе) са 549 библиографских јединица, следи група 1 (Филозофија, психологија) са 755, група 2 (Религија, теологија) са 50 библиографских јединица. Група 3 (Друштвене науке) броји 171, група 5 (Математика и природне науке) 21, а група 6 (Примењене науке, медицина, техника) свега 10 библиографских јединица. У групи 7 (Уметност) забележено је 449, а у групи 8 (Лингвистика, језик, књижевност) чак 5445 библио-

⁴ Исто, стр. 37.

графских јединица. Група 9 (Археологија, географија, биографија, историја) броји 264 библиографске јединице.

Према броју пописаних библиографских јединица, очигледно је да је књижевност у часопису била доминантна. Теме из филозофије и уметности су такође заузимале значајно место, текстови из области друштвених наука били су заступљени знатно мање, док се примењене науке појављују само у траговима.

Све библиографске јединице су прегледне, а свуда где је било неопходно појашњене су напоменама уз текст.

Библиографију *Дела* употпуњавају регистар аутора, регистар преводилаца, неразрешених иницијала, регистар аутора ликовних прилога, предметни регистар, регистар уредника и секретара и прилози. Сви заједно доприносе квалитету, великој употребној и информативној вредности библиографије и скраћују време и пут између часописа и корисника.

Код израде предметног регистра, аутор је настојао да уз индивидуална имена унесе године рођења и смрти, као важан и користан податак.

Библиографија *Дела* обухвата и шест прилога: *Бројеве – приказе часописа по годинама излажења (1955–1992)*, *Штампарије (београдске)*, све *Рубрике часописа*, *Темајске блокове и шемајске бројеве*. Следе *Панорама њолемика у Делу*, која се односи на сукоб са *Савремеником* и *Одговори уредника на анкешу о Делу*.

Ако је циљ сваке библиографије доношење исцрпне грађе, онда се за библиографију *Дела* може рећи да поседује потпуну и добро распоређену библиографску грађу. Поузданост и прегледност омогућавају читаоцу брз увид у библиографске јединице и скраћују пут до часописа.

Библиографија часописа *Дело* подсећа да за нама остају само дела. Прошло и садашње препознатљиво је једино по њима, а суд о њиховој вредности препуштамо времену. Гашење ма ког дела треба схватити као гашење сазнања о постојању дела једне епохе у којој је неко стварао и радио. Библиографија аутора Дејана Вукићевића је велики допринос томе да се дела у *Делу* никад не забораве и „... ма колико то патетично звучало, свака национална књижевност би требало да има своје *Дело*“⁵, али и његову библиографију као доказ његовог трајања и након укидања.

⁵ *Ишо*, стр. 45.